

ANTAL SZERB

Cesta
za mesačného svitu

EDÍCIA PEVNÝ BOD

ANTAL SZERB

Cesta za mesačného svitu

**ZELENÝ[®]
KOCÚR**

Z maďarského originálu Szerb Antal: Utas és holdvilág (Magvető, 2015)
preložila Gabriela Magová.

Úryvok z básne Williama Blakea Tiger citujeme v preklade Mariána
Andričíka.

We acknowledge the support of the Petőfi Literary Museum
(Hungarian Books & Translations Office) for this translation.

Zodpovedný a jazykový redaktor: Jaroslav Šrank
Translation © 2017 by Gabriela Magová
Redaktorka edície: Renáta Deáková

Copyright © Antal Szerb, 1937
Slovak edition © 2018 by Vydavateľstvo Zelený Kocúr s. r. o.

www.zelenykocur.sk

Grafická úprava: Design Amorandi
Návrh obálky: Keke

ISBN 978-80-89761-29-6

Všetky práva vyhradené. Nijaká časť tejto knihy sa nesmie
reprodukovať alebo ukladať vo vyhľadávacom systéme ani byť
prenášaná v akejkoľvek forme či akýmkoľvek spôsobom elektronic-
ky, mechanicky, kopírovaním, nahrávaním alebo iným spôsobom
rozširovaná bez predchádzajúceho výslovného písomného súhlasu
vydavateľa.

I. část

Svadobná cesta

1

Vo vlaku bolo ešte všetko v poriadku. Problémy sa začali v Benátkach, tými uličkami.

Už keď sa plavili na motoscafe zo stanice a preplávali popri Canal Grande, aby si skrátili cestu, Mihályovi padli do očí uličky napravo aj naľavo. Ale vtedy sa nimi ešte priveľmi nezaoberal, lebo spočiatku ho úplne zaujala benátskosť Benátok: voda medzi domami, gondoly, lagúna a veselá panoráma mesta z ružových tehál. Pretože Mihály bol vo svojich tridsiatich šiestich rokoch v Taliansku prvý raz, na svadobnej ceste.

Počas dlhého tuláckeho obdobia sa dostal všelikam, v Anglicku a vo Francúzsku strávil celé roky, ale Taliansku sa zakaždým vyhol. Mal pocit, že ešte nenadišiel čas, ešte naň nie je pripravený. Taliansko si odkladal medzi záležitosťami spojené s dospelosťou tak ako plodenie potomstva, ba v kútiku duše sa ho aj bál, takisto ako sa bál ostrého slnka, vône kvetov a príliš krásnych žien.

Keby sa nebol oženil a nemal v úmysle žiť normálny manželský život, ktorý sa spravidla začína svadobnou cestou, hádam by cestu do Talianska oddaľoval až do smrti. Aj teraz sem prišiel s tým, že nejde do Talianska, ale na

svadobnú cestu, čo je niečo úplne iné. A vôbec, teraz už mohol prísť, lebo už bol manžel. Teraz, uvažoval, už ho to nebezpečenstvo menom Taliansko neohrozuje.

Prvé dni uplynuli pokojne, v atmosfére radostí spojených so svadobnou cestou a pozvoľnej, nenáročnej prehliadky mesta. Tak ako sa patrí na veľmi inteligentných ľudí, ktorí disponujú poriadnym zmyslom pre sebakritiku, aj Mihály a Erzsi sa usilovali nájsť zlatú strednú cestu medzi snobizmom a antisnobizmom. Neunavovali sa na smrť, aby vykonali všetko, čo vyžaduje bedeker, ale ešte menej chceli patriť k ľuďom, ktorí prídu domov a chvastajú sa: „Múzeá... nuž, v múzeách sme, samozrejme, neboli,“ a pyšne pozrú jeden na druhého.

Jeden večer boli v divadle, a keď sa potom vrátili do hotelovej haly, Mihály cítil, že by si rád ešte vypil. Nevedel presne čo, najskôr mal chuť na nejaké sladké víno, prišla mu na um zvláštna, klasická chuť samoského vína a to, ako často ju ochutnával v Paríži, v istej malej vínoteke na Rue des Petits Champs 7. Myslel na to, že Benátky sú už vlastne napoly Grécko a že tu isto dostať samoské víno, prípadne mavrodaphné, lebo v talianskych vínach si ešte nebol celkom načistom. Poprosil Erzsi, aby šla hore sama, že za ňou hneď príde, len si čosi vypije: „Naozaj len za pohárik,“ dodal naoko vážne, lebo Erzsi ho s rovnakou predstieranou vážnosťou napomenula, ako sa patrí na mladú dámu, aby sa krotil.

Keď sa vzdialil od Canal Grande, pri ktorom stál ich hotel, dostal sa do ulíc okolo Frezzerie, kde sa aj takto v noci prechádzalo mnoho Benátčanov tým svojím charakteristickým mravčím spôsobom. Ľudia sa tu pohybujú iba po istých trasách ako mravce, keď sa vyberú na potulky kří-

žom cez záhradnú cestičku, zatiaľ čo iné ulice zostávajú prázdne. Aj Mihály sa pridržal mravčej cesty, lebo sa nadržával, že bary a fiaschetterie sa nachádzajú na uliciach, po ktorých chodia ľudia, a nie v neistom šere ľudoprázdnych ulíc. Našiel veľa podnikov, kde predávali nápoje, ale akosi ani jedno miesto nebolo to pravé. Každé malo nejakú chybu. V jednom boli príliš elegantne oblečení ľudia, v druhom prijednoduchí, ani k jedným si nevedel pridružiť nápoj, ktorý hľadal. Nápoj mal akúsi neurčitú neobyčajnú chuť. Postupne nadobúdala pocit, že ho určite predávajú len na jedinom mieste v Benátkach. A on to miesto musí inštinktívne nájsť. Tak sa dostal do tých uličiek.

Celkom úzke uličky sa rozvetvovali do ďalších celkom úzkych uličiek a kamkoľvek šiel, všade sa ešte väčšmi zužovali a tmavli. Keď rozpažil, mohol sa naraz dotknúť domov na oboch stranách, mĺkvých domov s veľkými oknami, za ktorými, ako sa mu zdalo, driemali tajomne intenzívne talianske životy. Tak blízko, že nočná chôdza týmito ulicami bola takmer netaktná.

Čo to bolo za zvláštne očarenie a extázu, ktoré ho opantali tu v uličkách, prečo sa cítil, akoby sa konečne vrátil domov? O niečom takom mohlo snívať dieťa – dieťa, ktoré žilo vo vile so záhradou, ale rozľahlých vecí sa bálo –, možno adolescent by chcel žiť na takých úzkych miestach, kde má každý štvorcový polmeter osobitný význam, kde desať krokov už znamená narušenie hraníc, celé dekády prejdú za jediným rozheganým stolom, celé životy v jedinom kresle; ale ani to nie je isté.

Túlal sa, až kým sa nespamätal, že sa už brieždi a on je na opačnom konci Benátok, na Novom brehu, odkiaľ dovidieť na ostrov s cintorínom a ešte ďalej, až po ta-

jomné ostrovy vrátane ostrova San Francisco in Deserto, ktorý bol kedysi táborom malomocných, a po ďaleké domy Murana. Tu bývali chudobní Benátčania, ku ktorým ošoh turistického ruchu dosahoval len z diaľky a v menšej miere, tu bola nemocnica a odtiaľto sa vydávali na cestu gondoly s mŕtvymi. Poniektorí obyvatelia sa už budili a odchádzali do práce a svet bol taký nezmerateľne pustý, ako keď človek celú noc nezažmúril oka. Našiel nejakého gondoliera, ktorý ho vzal domov.

Erzsi bola zničená od niekoľkohodinového rozrušenia a od únavy. Až o pol druhej jej prišlo na um, že hoci sa to nezdá, aj v Benátkach možno nepochybne zavolať na políciu, čo aj urobila s pomocou nočného vrátnika, samozrejme, bezvýsledne.

Mihály bol ešte stále ako námesačný. Bol hrozne unavený a na Erszine otázky nenachádzal rozumné odpovede.

„Uličky,“ vravel, „musel som si tie uličky pozrieť ešte raz, v noci, to patrí k veci, aj iní to tak robia.“

„Ale prečo si nič nepovedal alebo prečo si ma nezobral so sebou?“

Mihály nevedel odpovedať, s urazenou tvárou sa schoval do postele a zaspal s veľmi trpkými pocitmi.

Takže toto je manželstvo, rozmýšľal, až takto nechápe, takéto márne je akékoľvek vysvetľovanie? Pravda, ani ja nechápem.

2

Lenže Erzsi nezaspala, dlho ležala so zvráteným čelom, s ramenami spletenými pod hlavou, a rozmýšľala. Ženy zvyčajne znášajú bdenie a premýšľanie lepšie. Pre Erzsi nebolo nové ani prekvapivé, že Mihály robí a hovorí veci, ktorým ona nerozumie. Nejaký čas nechápavosť úspešne zakrývala, múdro sa nevyptovala, tvárila sa, akoby si bola odjakživa načistom vo všetkom, čo s Mihályom súvisí. Vedela, že táto mĺkva pseudopovýšenosť, o ktorej sa Mihály domnieva, že je vrodenu, inštinktívnou múdrosťou žien, predstavuje najsilnejší prostriedok na to, aby si Mihály udržala. Mihály bol plný obáv a Erzsínou úlohou bolo, aby ho upokojovala.

Ale všetko má svoje hranice. A vôbec, teraz sú už manželia, sú na serióznej svadobnej ceste, zmiznúť na celú noc je v takomto prípade predsa len zvláštne. Na okamih sa jej v mysli vynorila prirodzená ženská myšlienka, že sa Mihály azda zabával v spoločnosti inej ženy, ale napokon ju zavrhla ako holú nemožnosť. Odhliadnuc od absolútnej nevhodnosti čohosi takého dobre vedela, aký je Mihály plachý a opatrný voči akejkoľvek cudzej žene, ako sa bojí chorôb, nakoľko je šetrný a vôbec, ako málo ho ženy zaujímajú.

Lenže vlastne by bolo nanajvýš upokojujúce, keby sa dozvedela, že Mihály bol len s nejakou ženou. Vyhasla by neistota, tá celkom prázdna temnota, nemožnosť predstaviť si, kde a ako strávil Mihály noc. A prišiel jej na um prvý muž, Zoltán Pataki, ktorého pre Mihály opustila. Erzsi vždy vedela, ktorá pisárka je práve Zoltánovou priateľkou, hoci Zoltán bol až dojemne, upäto diskrétny a čím väčšími chcel čosi zatajiť, tým väčšími bolo Erzsi všetko jasné. Mihály, práve naopak, sa s bolestnou svedomitosťou usiloval vysvetliť každú svoj pohyb, maniacky trval na tom, aby ho Erzsi dokonale spoznala, a čím viac vysvetľoval, tým väčšími sa veci zamotávali. Erzsi už dávno vedela, že Mihályovi nerozumie, lebo Mihály má tajomstvá, ktoré si neprizná ani sám pred sebou, a že Mihály nerozumie jej, lebo mu ani nenapadne, aby sa okrem seba zaujímal aj o vnútorný život iného človeka. A predsa sa vzali preto, lebo Mihály skonštatoval, že si dokonale rozumejú, ich manželstvo stojí na celkom racionálnych základoch a nie na prchavých vášňach. Dokedy sa táto fikcia ešte dá udržať?

3

Jedného večera o pár dní neskôr došli do Ravenny. Mihály na ďalší deň vstal veľmi zavčasu, obliekol sa a odišiel. Chcel si osamote pozrieť slávne byzantské mozaiky, najhlavnejšie ravennské atrakcie, lebo už vedel, že je veľa vecí, s ktorými sa s Erzsi nemôže podeliť, a táto patrí medzi ne. Erzsi bola v dejinách umenia oveľa vzdelanejšia ako on, dokonca bola v Taliansku už predtým, takže Mihály jej zvyčajne zveril úlohu vybrať, čo si majú pozrieť a čo si majú myslieť, keď si niečo pozreli, jeho obrazy zaujímali len zriedka, náhodne, bleskovo, jeden spomedzi tisícich. Ale ravennské mozaiky... tie boli pamätníkmi jeho vlastnej minulosti.

Prezerali si ich kedysi dávno spolu s Ervinom, Tamásom Ulpiusom a jeho sestrou Évou v jednej veľkej francúzskej knihe u Ulpiusovcov. Bolo to jednej vianočnej noci a počítali pri tom nervózne a nevysvetliteľnú bázeň. V obrovskej vedľajšej izbe sa osamotene prechádzal hore-dolu otec Tamása Ulpiusa. Prezerali si obrázky s laktami opretými o stôl a zlaté pozadie obrazov sa pred nimi blýskalo ako svetlo neznámeho prameňa v hĺbke banskej šachty. V tých byzantských obrázkoch bolo čosi, čo v nich rozrušilo úžas

spiaci v najhlbších zákutiach duše. O trištvrte na dvanásť sa poobliekali do kabátov a so skrehnutými srdcami sa po-brali na polnočnú omšu. Éva vtedy odpadla, bolo to jediný raz, keď mala nejaký problém s nervami. Potom celý me-siac neexistovalo nič iné len Ravenna, takže Mihályovi sa dodnes Ravenna spája s istým nedefinovatelným druhom strachu.

Keď tak stál v chráme San Vitale pred úžasnou zelen-kavou mozaikou, všetko sa to v ňom znovu prebudilo. Celý ten dôkladne zabudnutý mesiac. Mladosť doňho ud-rela takou intenzitou, až dostal závrat a musel sa oprieť o stĺp. Ale trvalo to len chvíľu, potom sa opäť stal serióz-nym človekom.

Ostatné mozaiky ho už ani nezaujímali. Vrátil sa do ho-tela, počkal, kým sa Erzsi pripraví, potom si spolu odborne pozreli a prediskutovali všetko, čo bolo treba vidieť. Mihá-ly, samozrejme, neprezradil, že v San Vitale bol už ráno, a vkradol sa do kostola trochu zahanbene, akoby ho čosi mohlo prezradiť. Tváril sa, že ho ani príliš nezaujal, aby vy-vážil svoje ranné otrásenie.

Ďalší večer sedeli na malej piazzie pred kaviarňou. Erzsi jedla zmrzlinu, Mihály vyskúšal akýsi neznámy horký ná-poj, ale nebol spokojný a lámal si hlavu, čím by nepríjem-nú chuť prebil.

„Tento pach je hrozný,“ ozvala sa Erzsi. „Kamkoľvek sa v tomto meste pohneš, všade cítiš ten pach. Takto si pred-stavujem plynový útok.“

„Nečudo,“ odpovedal Mihály. „Toto mesto smrdí ako mŕtvola. Ravenna je dekadentné mesto, už viac než tisíc rokov neustále upadá. Pišu to aj v bedekri. Mala tri obdobia rozkvetu, posledné v ôsmom storočí po Kristovi.“

„Ale čo, ty somárík,“ usmievala sa Erzsi. „Stále myslíš na mŕtvolu a mŕtvolný pach. A pritom tento smrad pochádza práveže zo života, z blahobytu, tento pach vyrába továreň na výrobu hnojív, továreň, z ktorej žije celá Ravenna.“

„Ravenna žije z hnojiva? Mesto, kde má hrob Teodorich Veľký i Dante, toto mesto, voči ktorému sú aj Benátky iba akýsi odkundes?“

„Presne tak, starký.“

„To je svinstvo.“

V tej chvíli na piazzu vrachotil veľmi hlučný motocykel a jazdec z neho zosadol, ani čoby zoskočil z koňa. Mal okuliare a bol oblečený vo výpravnej motocyklistickej kombinéze. Poobzeral sa, zazrel Mihályovcov a vybral sa rovno k ich stolu. Motocykel viedol vedľa seba ako jazdec koňa. Keď došiel k stolu, okuliare si vyložil na čelo ako mriežku na prilbe a povedal:

„Servus, Mihály. Teba hľadám.“

Na svoje najväčšie prekvapenie Mihály spoznal Jánoša Szepetnekiho. V prvom momente sa nezmohol na viac než na vetu:

„Odkiaľ si vedel, že som tu?“

„V Benátkach v hoteli mi povedali, že si prišiel do Raveny. A kde inde sa môže človek v Ravenne po večeri nachádzať ako na piazze? Ozaj to nebolo ťažké. Prišiel som sem rovno z Benátok. Ale teraz si na chvíľu sadnem.“

„Oné... predstavím ťa manželke,“ povedal Mihály nervózne. „Erzsi, tento pán je János Szepetneki, môj bývalý spolužiak, o ktorom... som ti, myslím, nikdy nerozprával.“ A strašne sa začervenal.

János si prezrel Erzsi s neskryvanou averziou, uklonil sa, podal jej ruku a viac už prítomnosť ženy nebral na vedomie. Nepovedal ani slovo, len si objednal limonádu.

Naveľa sa ozval Mihály.

„Tak rozprávaj. Musíš mať nejaký dôvod, že si ma vyhľadal tu v Taliansku.“

„Poviem ti. Najmä som ťa chcel vidieť, lebo som sa do počul, že si sa oženil.“

„Myslel som, že sa na mňa ešte hneváš,“ povedal Mihály. „Naposledy sme sa stretli v Londýne na maďarskom vyslanectve, vtedy si odišiel zo sály. Ale, pravdaže, teraz sa už nemáš prečo hnevať,“ pokračoval, keď videl, že János neodpovedá. „Človek zväžnie. Každý raz zväžnie a pomaly celkom zabudne, prečo sa vlastne na dakoho celé roky hneval.“

„Hovoríš, akoby si vedel, prečo som sa na teba hneval.“

„Pravdaže viem,“ odpovedal Mihály a znova sa začervenaval.

„Ak vieš, tak povedz,“ povedal Szepetneki bojovne.

„Nechcem tu... pred manželkou.“

„Mne to neprekáža. Len smelo povedz. Čo myslíš, prečo som sa s tebou v Londýne nebavil?“

„Lebo som si spomenul, že som si kedysi myslel, že si mi ukradol zlaté hodinky. Ale už viem, kto mi ich ukradol.“

„Vidíš, aký si somár. Tie zlaté hodinky som ti ukradol ja.“

„Tak predsa si to bol ty?“

„Jasné.“

Erzsi sa až doteraz nepokojne hniedzila na stoličke, lebo vďaka dobrej pozorovacej schopnosti už dávno z tváre a rúk Jánosa Szepetnekiho odčítala, že je to typ človeka,

ktorý z času na čas nejaké zlaté hodinky ukradne, a nervózne zvierala kabelku, v ktorej mala pasy a cestovné šeky. Veľmi ju prekvapilo a zle jej padlo, že inak taký ohľaduplný Mihály spomenul prípad s hodinkami, a to ticho, čo práve nastalo, bolo neznesiteľné, to ticho, keď jeden človek povie druhému, že mu ukradol zlaté hodinky, a potom mlčia. Postavila sa a povedala:

„Vrátim sa do hotela. Vy si, páni, asi máte čo povedať...”

Mihály na ňu pozrel nanajvýš podráždene.

„Len tu zostaň. Teraz si už moja žena a všetko sa týka už aj teba.” Nato sa obrátil k Jánosovi Szepetnekimu a skríkol naňho:

„Tak prečo si mi v Londýne nepodal ruku?”

„Ty veľmi dobre vieš, prečo. Keby si nevedel, nebol by si teraz taký zúrivý. Lenže vieš, že som mal pravdu.”

„Rozprávaj zrozumiteľne.”

„No. Ty veľmi dobre vieš nepochopiť človeka presne tak, ako si vedel nenájsť tých, čo ti zmizli. Dokonca si ich ani nehľadal. Preto som sa na teba hneval.”

Mihály chvíľu mlčal.

„Teda, ak si sa chcel so mnou stretnúť... veď v Londýne sme sa stretli.”

„Stretli, ale náhodou. To sa neráta. A navyše veľmi dobre vieš, že nejde o mňa.”

„Ak ide o iných... tak tých by som aj tak darmo hľadal.”

„Preto si ani nehľadal, však? A pritom by možno bolo stačilo vystrieť ruku. Ale teraz máš ešte jednu šancu. Počúvaj. Ty, myslím, že som našiel Ervina.”

Mihályova tvár sa okamžite zmenila. Hnev a ohúrenie vystriedala natešená zvedavosť.

„Nehovor! Kde je?”

„Ešte neviem presne, ale je v Taliansku, v nejakom kláštore v Umbrii alebo Toskánsku. Videl som ho v Ríme, šiel v procesii uprostred kopy mníchov. Nemohol som sa priblížiť, nemohol som narušiť obrad. Ale bol tam jeden známy farár, od ktorého som sa dozvedel, že mnísi boli z nejakého umbrijského alebo toskánskeho kláštora. To som ti chcel povedať. Keď si teraz v Taliansku, mohol by si mi pomôcť hľadať ho.“

„Áno. Ďakujem. Ale neviem, či ti pomôžem. Ani neviem, ako by som mohol. A okrem toho som teraz na svadobnej ceste, nemôžem precestovať všetky kláštory Umbrie a Toskánska. A ani neviem, či sa so mnou Ervin vôbec chce stretnúť. Keby ma chcel vidieť, už dávno mi mohol dať vedieť, kde je. A teraz choď preč, János Szepetneki. Dúfam, že ťa zasa pár rokov neuvidím.“

„Veď aj idem. Tvoja manželka je veľmi protivná žena.“

„Nepýtal som sa ťa na názor.“

János Szepetneki sadol na motocykel.

„Zaplať za mňa tú limonádu,“ zakričal ešte a zmizol v tme, ktorá sa medzitým rozprestrela.

Manželia zostali sedieť a dlho mlčali. Erzsi sa zlostila a zároveň sa jej celá situácia zdala komická. Keď sa stretnú spolužiaci... Zdá sa, že Mihály si tieto študentské záležitosti veľmi púšťa k srdcu. Mala by sa ešte raz spýtať, kto bol ten Ervin a ten Tamás... hoci sú takí nesympatickí. Erzsi vo všeobecnosti nemala rada mladých a napoly hotových ľudí.

V podstate ju však trápilo čosi celkom iné. Samozrejme, zlostilo ju, že bola Jánosovi Szepetnekimu taká nesympatická. Akoby vôbec bolo dôležité, čo si o nej myslí takýto... takáto pochybná existencia. Ale predsa, pre ženu nie

je na svete nič rozhodujúcejšie než názor manželových kamarátov. Muži sú neuveriteľne ovplyvniteľní, pokiaľ ide o ženy. Pravda, Szepetneki nie je Mihályov priateľ. Teda, nie je jeho priateľ v konvenčnom zmysle slova, ibaže sa zdá, že predsa len je medzi nimi veľmi silný vzťah. A vôbec, v týchto veciach muž ťažko odolá vplyvu iného muža, akokoľvek je ohavný.

„Do čerta s ním, prečo som sa mu nepáčila?“

V zásade na niečo také Erzsi skutočne nebola zvyknutá. Bola to bohatá, pôvabná, pekne oblečená, atraktívna žena, mužom sa zdala príťažlivá či minimálne sympatická. Vedela, že aj v Mihályovej oddanosti zohráva dôležitú úlohu to, že o nej všetci muži hovoria s uznaním. Často mala dokonca podozrenie, že sa na ňu Mihály nepozera vlastnými očami, ale očami ostatných. Akoby si v duchu vravel: Ako veľmi by som túto Erzsi ľúbil, keby som bol ako iní. A teraz príde tento darebák a ona sa mu nepáči. Nevedela sa zdržať, musela sa o tom zmieniť.

„Povedz mi, prosím ťa, prečo som sa tomuto tvojmu priateľovi vreckárovi nepáčila?“

Mihály sa usmial.

„Ale prosím ťa. Nie ty si sa mu nepáčila. Nepáčilo sa mu to, že si moja manželka.“

„Prečo?“

„Pretože si myslíš, že som sa kvôli tebe dopustil zrady na našej spoločnej mladosti. Že som zabudol na tých, čo... A že som svoj život postavil na iných vzťahoch. A pritom... A teraz mi ešte aj povieš, že mám pekných kamarátov. A ja by som mohol namietnuť, že Szepetneki nie je môj kamarát, čo je, pravdaže, len výhovorka. Ale... ako by som ti to povedal... aj takito ľudia sú... Krádež zlatých hodínok

bola len detinská predpríprava. Odvtedy sa Szepetneki stal úspešným vetroplachom, mal už aj kopy peňazi a násilím mi vnucoval rôzne sumy, čo som mu nevedel vrátiť, lebo som nevedel, kde sa túla, a sedel už aj v base a písal mi z Baje, aby som mu poslal päť pengő. A z času na čas sa objaví a zakaždým je schopný tresnúť čosi veľmi nepríjemné. Ale ako vravím, sú aj takíto ľudia. Ak si to nevedela, tak aspoň teraz vidíš. Povedz mi, prosím ťa, dá sa tu niekde kúpiť fľaša vína, ktorú by sme si mohli vypiť doma v izbe? Už mám po krk verejného života, čo vedieme tu na piazzze.”

„Dostaneš ho aj v hoteli, veď je to aj reštaurácia.”

„A nebude z toho škandál, že ho vypijeme v izbe? Smie sa to?”

„Mihály, ty ma dostaneš do hrobu s tým svojím strachom z čašníkov a hotelierov.”

„Už som ti to vysvetlil. Povedal som ti, že oni sú najdospelejší ľudia na svete, a zvlášť v zahraničí nechcem vyvíeť nič nesprávne.”

„Dobre. Ale načo ti je zasa alkohol?”

„Nevyhnutne sa musím čohosi napiť. Lebo ti chcem porozprávať, kto bol a ako zomrel Tamás Ulpius.”

4

„Musím ti o týchto dávnych veciach porozprávať, lebo sú veľmi dôležité. Dôležité veci sú zväčša tie, čo sa stali už veľmi dávno. A kým tieto veci nepoznáš, dovtedy, prepáč, si do istej miery v mojom živote len prišielcom.

V gymnaziálnych časoch boli mojou najhlavnejšou zábavkou prechádzky. Alebo skôr túlačky. Keď je reč o dopievajúcom chlapcovi, ten výraz je presnejší. Osobitne a systematicky som poobjavoval každú jednu časť Pešti. Každá mestská časť, ba aj každá časť ulice mala pre mňa zvláštnu náladu, hodnotu. Inak, dodnes sa viem zabávať domami presne tak ako vtedy. V tomto som nezostarol. Domy mi povedia veľa. Pre mňa sú tým, čím bola kedysi pre básnikov príroda alebo to, čo prírodou nazývali.

Najradšej som však mal Budínsky hrad. Jeho staré ulice sa mi nikdy nezunovali. Aj vtedy ma staré veci zaujímali väčšmi než nové. V mojich očiach malo hlbšiu skutočnosť iba to, do čoho sa už vpilo mnoho ľudských životov, to, čo minulosť urobila trvalým, ako keď Bátoryčka spravila večným Čachtický hrad.

Ako pekne sa vyjadrujem, všimla si si? To bude týmto dobrým sangiovese.